

Στρασβούργο, 11.2.2025
COM(2025) 46 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Η πορεία προς το προσεχές Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Ο ΕΝΩΣΙΑΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΠΥΡΗΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΕ

Ο προϋπολογισμός της ΕΕ βρίσκεται στο επίκεντρο των μέτρων πολιτικής της Ένωσης. Εδώ και δεκαετίες, ο προϋπολογισμός της ΕΕ συνεισφέρει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και των μέσων διαβίωσης των πολιτών, των γεωργών, των ερευνητών, των επιχειρήσεων και των περιφερειών σε ολόκληρη την Ευρώπη και πέραν αυτής. Απέδειξε την πραγματική του αξία με το να συμβάλει στο να αντιμετωπιστεί η πανδημία και η ενεργειακή κρίση, να διασώσει εκατομμύρια θέσεις εργασίας κατά τη διάρκεια των περιοριστικών μέτρων και να επενδύσει στο καθαρό και ψηφιακό μέλλον μας. Εάν ανατρέξουμε στο παρελθόν, θα διαπιστώσουμε ότι όταν βρεθήκαμε αντιμέτωποι με μία από τις σημαντικότερες κρίσεις των τελευταίων ετών, την πανδημία COVID-19 και τις επιπτώσεις της, η ΕΕ έδωσε την απάντηση με το NextGenerationEU και το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-27. Ήταν κάτι που άνοιξε τον δρόμο για ταχεία οικονομική ανάκαμψη, ενώ παράλληλα η Ευρώπη γινόταν όλο και πιο πράσινη, πιο ψηφιακή και ανθεκτική στις μελλοντικές εξελίξεις. Καθώς ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας στα ευρωπαϊκά σύνορα απαιτούσε ταχεία δράση για να στηριχτεί η Ουκρανία και να αντιμετωπιστεί το αυξανόμενο κόστος ενέργειας, ο ενωσιακός προϋπολογισμός απέδειξε περαιτέρω την αποτελεσματικότητά του.

Η κλίμακα των προκλήσεων που αντιμετωπίστηκαν τα τελευταία χρόνια απαιτούσε ενδεδειγμένη, κοινή αντίδραση από την ΕΕ. Παρασχέθηκε στήριξη στις αναδυόμενες πολιτικές προτεραιότητες με σημαντικά ποσά, με τις δαπάνες για την έρευνα, τη μετανάστευση, την άμυνα και την εξωτερική δράση να φθάνουν στα υψηλότερα επίπεδα σε σύγκριση με τους προηγούμενους πολυετείς προϋπολογισμούς. Για πρώτη φορά, παρασχέθηκε χρηματοδότηση σε ευρεία κλίμακα για μεταρρυθμίσεις παράλληλα με επενδύσεις, κάτι που αύξησε περαιτέρω τον αντίκτυπο του NextGenerationEU. Ομοίως, το κράτος δικαίου αποτέλεσε το επίκεντρο, μέσω του γενικού καθεστώτος αιρεσιμότητας το οποίο προστατεύει τα κονδύλια της ΕΕ από παραβιάσεις των αρχών του κράτους δικαίου στα κράτη μέλη.

Εντούτοις, η ανάδυση νέων αναγκών και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και οι αυξημένες εκκλήσεις για δράση σε επίπεδο ΕΕ πίεσαν σε οριακό σημείο τον προϋπολογισμό της ΕΕ, γεγονός που οδήγησε σε ενδιάμεση αναθεώρηση το 2024. Η ισχυρή και προβλέψιμη στήριξη προς την Ουκρανία, η ενίσχυση των προγραμμάτων για τη μετανάστευση και τη διαχείριση των συνόρων, η στήριξη των γειτονικών εταίρων της ΕΕ και των χωρών που συμμετέχουν στη διαδικασία της διεύρυνσης ήταν γεωπολιτικές ανάγκες, καθώς και οι κρίσιμες τεχνολογίες οι οποίες απαιτούσαν αυξημένη στήριξη. Τα ασταθή επιτόκια και το αυξανόμενο κόστος χρηματοδότησης απαιτούσαν ad hoc λύσεις και αυξημένες δυνατότητες ευελιξίας. Η πρώτη, στα χρονικά, αναθεώρηση των ανώτατων ορίων δαπανών του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου συνοδεύτηκε με σημαντικές ανακατανομές και τη δημιουργία νέων ειδικών μέσων.

Οι αυξανόμενες προσδοκίες για δράση από την ΕΕ αντικατοπτρίζουν την ανάγκη να επανεξετάσουμε τον ενωσιακό προϋπολογισμό. Ο στόχος μιας ελεύθερης, δημοκρατικής, ισχυρής, ασφαλούς, ευημερούσας και ανταγωνιστικής Ευρώπης, ο οποίος περιγράφεται στις πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές της νέας Επιτροπής και στο στρατηγικό θεματολόγιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την περίοδο 2024-2029, πρέπει να επιτευχθεί σε ένα πολύ δύσκολο γεωπολιτικό πλαίσιο. Αυτό θα απαιτήσει έναν αναμορφωμένο και ενισχυμένο ενωσιακό προϋπολογισμό. Επιπλέον, η αποπληρωμή των δανείων για το NextGenerationEU, που διαδραμάτισε καίριο ρόλο για την ενιαία δημοσιονομική απόκριση στην κρίση, θα ξεκινήσει το 2028. Η εν λόγω αποπληρωμή θα αυξήσει τις χρηματοδοτικές ανάγκες του προσεχούς δημοσιονομικού πλαισίου.

Η Ευρώπη καλείται να τετραγωνίσει τον κύκλο: δεν μπορεί να υπάρξει προϋπολογισμός της ΕΕ που να αντιστοιχεί στις φιλοδοξίες μας, και ιδίως να διασφαλίζει την αποπληρωμή του NextGenerationEU, ταυτόχρονα με σταθερές εθνικές χρηματοδοτικές συνεισφορές, χωρίς να θεσπίζονται νέοι ίδιοι πόροι. Θα πρέπει να επιλέξουμε.

Η παρούσα ανακοίνωση περιγράφει ορισμένες από τις βασικές πολιτικές και τις δημοσιονομικές προκλήσεις του προσεχούς δημοσιονομικού πλαισίου, προκειμένου να δρομολογηθεί ένας ευρύς διάλογος που θα συμβάλει στην προετοιμασία της πρότασης για το προσεχές πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο.

2. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ ΠΟΛΥΕΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ο μελλοντικός προϋπολογισμός της ΕΕ θα πρέπει να επικεντρώνεται στις κοινές προκλήσεις, όπου οι δαπάνες σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποφέρουν την υψηλότερη προστιθέμενη αξία. Μια ευρεία συμφωνία σχετικά με το τι θα χρηματοδοτηθεί, δηλαδή σχετικά με τις επενδυτικές ανάγκες των προσεχών ετών, αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για την επίτευξη συμφωνίας σχετικά με τον τρόπο της χρηματοδότησης, μέσω κινητοποίησης ιδιωτικών επενδύσεων, μέσω εθνικών προϋπολογισμών ή μέσω του κοινού ενωσιακού μας προϋπολογισμού, καθώς και σχετικά με τα εργαλεία που πρέπει να χρησιμοποιηθούν σε αυτόν.

Η ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα παρεμποδίζεται από τους εναπομένοντες φραγμούς εντός της ενιαίας αγοράς, τον αθέμιτο διεθνή ανταγωνισμό, τις υψηλές τιμές της ενέργειας, την έλλειψη δεξιοτήτων και εργατικού δυναμικού και τις δυσκολίες πρόσβασης των επιχειρήσεων στα κεφάλαια που χρειάζονται. Η ευρωπαϊκή οικονομία διαθέτει σημαντικά πλεονεκτήματα, την ανοικτή οικονομία, τον υψηλό ανταγωνισμό στην αγορά, ένα ισχυρό μοντέλο κοινωνικής πρόνοιας με χαμηλά επίπεδα ανισότητας και υψηλά πρότυπα διακυβέρνησης, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, την εκπαίδευση και την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και ένα μοναδικό πολιτιστικό πλούτο. Ωστόσο, ορισμένες αδυναμίες καθίστανται εμφανείς. Οι δημόσιες δαπάνες για την έρευνα και την καινοτομία στην Ευρώπη στερούνται κλίμακας, δεδομένου ότι μόνο το ένα δέκατο αυτών πραγματοποιείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ενώ ταυτόχρονα είναι καταναλισκόμενες σε πολλούς τομείς, χωρίς να εστιάζονται επαρκώς στη ρηξικέλευθη καινοτομία¹. Το 2023, οι δαπάνες για την έρευνα και την ανάπτυξη στην ΕΕ ανήλθαν σε 381 δισ. EUR, ή 2,22 % του ΑΕΠ της ΕΕ, ποσοστό που υπολείπεται του στόχου του 3 %². Ομοίως, οι εταιρείες της ΕΕ δαπάνησαν περίπου 270 δισ. EUR λιγότερο σε έρευνα και ανάπτυξη απ' ό,τι οι ομόλογοί τους στις ΗΠΑ το 2021³. Η βιομηχανική δομή είναι στατική: τα τελευταία πενήντα χρόνια δεν έχει συσταθεί καμία εταιρεία της ΕΕ με χρηματιστηριακή αξία άνω των 100 δισ. EUR, ενώ έξι εταιρείες των ΗΠΑ οι οποίες συστάθηκαν κατά την ίδια περίοδο διαθέτουν αποτίμηση άνω του 1 τρισεκατομμυρίου EUR. Το συνεχιζόμενο κενό στην ιδιωτική χρηματοδότηση για επενδύσεις υψηλής ανάπτυξης⁴ εμποδίζει την ικανότητα των εταιρειών της ΕΕ να επεκταθούν. Η Ευρώπη πάσχει επίσης από ελλείψεις δεξιοτήτων σε ολόκληρη την οικονομία, οι οποίες ενισχύονται

¹ Draghi, M. (2024), The future of European competitiveness. Part A – A competitiveness strategy for Europe (Το μέλλον της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας. Μέρος Α — Στρατηγική ανταγωνιστικότητας για την Ευρώπη).

² Πηγή: Eurostat. Συγκριτικά, αντιστοιχεί σε 3,4 % και σε 4,8 % του ΑΕΠ αντίστοιχα στην Ιαπωνία και τη Νότια Κορέα.

³ Draghi, M. (2024), *ο.π.π.*

⁴ Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, 2024. The scale-up gap: Financial market constraints holding back innovative firms in the European Union. (Η υστέρηση των επεκτεινόμενων επιχειρήσεων: περιορισμοί των χρηματοπιστωτικών αγορών που εμποδίζουν τις καινοτόμες επιχειρήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση).

από τη μείωση του εργατικού δυναμικού⁵. Συνολικά, η μελλοντική ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης θα εξαρτηθεί από την ικανότητά μας να ξεκινήσουμε μια νέα εποχή εφευρέσεων και ευρηματικότητας, θέτοντας την έρευνα και την καινοτομία, την επιστήμη και την τεχνολογία, στο επίκεντρο της οικονομίας μας.

Η ΕΕ αντιμετωπίζει αυξανόμενες απειλές για την ασφάλεια εν μέσω αυξανόμενων γεωπολιτικών εντάσεων. Η ευρωπαϊκή βιομηχανική και τεχνολογική βάση στον τομέα της άμυνας πάσχει από δεκαετίες ανεπαρκών επενδύσεων: μεταξύ του 1999 και του 2021, οι συνδυασμένες αμυντικές δαπάνες της ΕΕ αυξήθηκαν κατά 22 %, έναντι 66 % στις ΗΠΑ, 289 % στη Ρωσία και 579 % στην Κίνα⁶. Τα κράτη μέλη τα οποία είναι μέλη του ΝΑΤΟ έχουν δεσμευτεί να δαπανούν τουλάχιστον το 2 % του ΑΕΠ τους για την άμυνα, ωστόσο δεν έχουν όλα επιτύχει τον εν λόγω στόχο, ενώ υπάρχουν προβληματισμοί σχετικά με έναν υψηλότερο στόχο. Επίσης, η συνεργασία είναι περιορισμένη: τα κράτη μέλη απέχουν ακόμη πολύ από την επίτευξη του κριτηρίου αναφοράς, το οποίο καθόρισαν περισσότερα από 15 χρόνια πριν όσον αφορά την από κοινού επένδυση του 35 % σε ευρωπαϊκά συνεργατικά έργα.⁷ Ο κατακερματισμός κατά μήκος των εθνικών συνόρων, με περιορισμένη συνεργασία και τις επακόλουθες αλληλεπικαλύψεις, βλάπτει τις ανταγωνιστικές ευρωπαϊκές εταιρείες στον τομέα της άμυνας και δημιουργεί στρατηγικές εξαρτήσεις. Η ενίσχυση της αμυντικής ετοιμότητας και της στρατιωτικής κινητικότητας, μεταξύ άλλων και με διαστημικά μέσα, είναι απαραίτητη τόσο ως αποτρεπτικό μέσο εναντίον μελλοντικών επιθέσεων, όσο και για τη στήριξη της Ουκρανίας στην πορεία για την ειρήνη. Όλα τα παραπάνω απαιτούν αύξηση και βελτιστοποίηση της χρηματοδότησης για την άμυνα σε ολόκληρη την ΕΕ. Στο πλαίσιο μιας πραγματικής Ευρωπαϊκής Αμυντικής Ένωσης, η Ευρώπη θα πρέπει να δαπανά περισσότερο, να δαπανά καλύτερα και να δαπανά μαζί. Η Επιτροπή θα παρουσιάσει τη λευκή βίβλο για το μέλλον της ευρωπαϊκής άμυνας τον Μάρτιο.

Ο πόλεμος, η ανασφάλεια, η φτώχεια και η έλλειψη ευκαιριών συμβάλλουν στον εκτοπισμό εντός της Νότιας Γειτονίας της ΕΕ, και στην παράτυπη μετανάστευση από αυτήν προς την Ευρώπη.⁸ Η Ευρώπη έχει σημειώσει μεγάλη πρόοδο όσον αφορά τη θέσπιση μιας ενιαίας προσέγγισης για τη μετανάστευση, το άσυλο και τα σύνορα, ωστόσο η μετανάστευση θα εξακολουθήσει να αποτελεί πρόκληση και η υλοποίηση σχετικά με αυτήν παραμένει προτεραιότητα για τους Ευρωπαίους. Η παράνομη διακίνηση μεταναστών και η εμπορία ανθρώπων αποφέρουν κέρδη από εγκληματικές δραστηριότητες. Η χρήση της μετανάστευσης ως όπλου στα σύνορα της ΕΕ κατέδειξε νέες, υβριδικές μορφές απειλών οι οποίες δημιουργούν διχόνοια και δυσπιστία στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Επομένως, ο προσεχής μακροπρόθεσμος προϋπολογισμός θα πρέπει να συμβάλλει στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που σχετίζονται με τη μετανάστευση, συμπεριλαμβανομένης της αποτελεσματικής προστασίας των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ, καθώς και των ολοκληρωμένων εταιρικών σχέσεων με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης. Θα πρέπει επίσης να στηρίζει τα κράτη μέλη, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι διαθέτουν την εμπειρογνώσια, την επιχειρησιακή και τη χρηματοδοτική ικανότητα που απαιτείται για την εφαρμογή του νέου συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο.

---

⁵ Letta, E. (2023), Much more than a market – Speed, security, solidarity. Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens. (Πολύ περισσότερο από μια αγορά — Ταχύτητα, ασφάλεια, αλληλεγγύη. Ενδυνάμωση της ενιαίας αγοράς για την επίτευξη βιώσιμου μέλλοντος και ευημερίας για όλους τους πολίτες της ΕΕ).

⁶ Συνολικές στρατιωτικές δαπάνες, σε σταθερές τιμές. Πηγή: Βάση δεδομένων στρατιωτικών δαπανών SIPRI.

⁷ Niinistö, S. (2024) Safer Together: Strengthening Europe's Civilian and Military Preparedness and Readiness.

(Πιο ασφαλείς, μαζί: Ενίσχυση της στρατιωτικής και μη στρατιωτικής ετοιμότητας της Ευρώπης).

⁸ Niinistö, S. (2024), *οπ.π.*

Η επιτυχία της ενιαίας αγοράς εξαρτάται επίσης από την ικανότητά της να ωφελεί όλους τους Ευρωπαίους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Ενώ οι περιφερειακές και εδαφικές ανισότητες έχουν μειωθεί σημαντικά, μεταξύ άλλων με τις πολιτικές συνοχής της ΕΕ, το 29 % των πολιτών της εξακολουθούν να ζουν σε περιφέρειες με κατά κεφαλήν ΑΕΠ κάτω από το 75 % του μέσου όρου της ΕΕ, και περίπου 135 εκατομμύρια άνθρωποι ζουν σε περιοχές οι οποίες κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες, με αργούς ρυθμούς, παρουσίασαν υστέρηση⁹. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις απασχολούν σχεδόν τα δύο τρίτα του εργατικού δυναμικού της ΕΕ και αντιπροσωπεύουν λίγο περισσότερο από το ήμισυ της προστιθέμενης αξίας του, αλλά πολλές από αυτές αντιμετωπίζουν φραγμούς στην πρόσβαση στην ενιαία αγορά, μεταξύ των οποίων οι πολύπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες, ο υψηλός διοικητικός φόρτος και η έλλειψη πληροφόρησης και υπηρεσιών υποστήριξης¹⁰. Η απελευθέρωση των επενδύσεων είναι απαραίτητη για να διασφαλιστεί η οικονομική ανάπτυξη σε ολόκληρη την Ευρώπη, αλλά, παράλληλα, απαιτούνται μεταρρυθμίσεις για την άρση των φραγμών στην περιφερειακή ανάπτυξη, λ.χ. των επενδυτικών φραγμών, των κανονιστικών εμποδίων και των αδυναμιών στην αγορά εργασίας και στο επιχειρηματικό περιβάλλον.¹¹ Πρέπει να επανενώσουμε την κοινωνία μας μέσω της εκπαίδευσης και της επένδυσης στους ανθρώπους. Οι προκλήσεις αυτές χρειάζεται να αντιμετωπιστούν μέσω μιας ενισχυμένης, εκσυγχρονισμένης πολιτικής για τη συνοχή και την ανάπτυξη, σε συνεργασία με τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές.

Η επισιτιστική ασφάλεια και η προστασία της φύσης στηρίζουν την ποιότητα ζωής της Ευρώπης, αλλά αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες δυσκολίες. Οι γεωργοί, οι αλιείς και οι αγροτικές περιοχές πλήττονται όλο και περισσότερο από τον αθέμιτο παγκόσμιο ανταγωνισμό, τις υψηλότερες τιμές ενέργειας, την έλλειψη νέων σε ηλικία γεωργών και αλιέων, καθώς και τις δυσκολίες πρόσβασης σε κεφάλαια. Παρά τη σημαντική στήριξη από την κοινή γεωργική πολιτική, το γεωργικό εισόδημα ανά εργαζόμενο παραμένει ασταθές και σημαντικά χαμηλότερο του μέσου μισθού στην οικονομία της ΕΕ (60 % το 2023). Για την παράκτια αλιεία μικρής κλίμακας, ο μέσος μισθός το 2021 ήταν περίπου το ήμισυ του μέσου μισθού στην οικονομία. Με μόλις 6,5 % των γεωργών να είναι ηλικίας κάτω των 35 ετών το 2020, η γεωργία της ΕΕ γηράσκει¹². Θα απαιτηθούν περίπου 62 δισ. EUR για να γεφυρωθεί το επενδυτικό χάσμα στον γεωργικό τομέα και να επιτευχθεί η ψηφιακή, πράσινη και ενεργειακή του μετάβαση¹³. Επιπλέον, η κλιματική αλλαγή αυξάνει την έκθεση των συστημάτων τροφίμων σε κινδύνους. Με βάση τις συστάσεις από τον στρατηγικό διάλογο για το μέλλον της γεωργίας, και το υπό έκδοση όραμα για τη γεωργία και τα τρόφιμα, μια κοινή γεωργική πολιτική που είναι κατάλληλη για τον επιδιωκόμενο σκοπό πρέπει να παρέχει στοχευμένη στήριξη στους γεωργούς που τη χρειάζονται περισσότερο, να προωθεί θετικά περιβαλλοντικά και κοινωνικά αποτελέσματα μέσω ανταμοιβών και κινήτρων για υπηρεσίες οικοσυστήματος, καθώς και να στηρίζει τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για ακμάζουσες αγροτικές περιοχές. Πρέπει να καταστεί απλούστερη, στοχευμένη και να βρει τη σωστή ισορροπία μεταξύ κινήτρων, επενδύσεων και ρύθμισης, και να διασφαλίσει ότι οι γεωργοί διαθέτουν δίκαιο και επαρκές εισόδημα.

Οι συχνότερες, δραματικές καταστροφές που σχετίζονται με το κλίμα συνοδεύονται από βαρύ κοινωνικό και οικονομικό τίμημα.¹⁴ Το μέσο κόστος των φυσικών καταστροφών διπλασιάστηκε από 8 δισ. EUR ετησίως κατά τη δεκαετία του 1980, σε 16 δισ. EUR κατά την

⁹ Letta, E. (2023), *ο.π.π.*

¹⁰ Letta, E. (2023), *ο.π.π.*

¹¹ 9^η Έκθεση για τη συνοχή, Κύρια σημεία και επιλογές πολιτικής, σ. ix.

¹² Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2024) Στρατηγικός διάλογος για το μέλλον της γεωργίας στην ΕΕ.

¹³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή και Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, 2023. Ενημερωτικό δελτίο: Financing gap in the agriculture and the agri-food sectors in the EU (Κενό χρηματοδότησης στον γεωργικό και αγροδιατροφικό τομέα στην ΕΕ).

¹⁴ [Οικονομικές απώλειες από ακραία καιρικά και κλιματικά φαινόμενα στην Ευρώπη](#). ΕΟΠ, Οκτώβριος 2024.

τελευταία δεκαετία. Το 2021 και το 2022, τα κόστη υπερέβησαν τα 50 δισ. EUR ετησίως και ανήλθαν σε 40 δισ. EUR το 2023, το θερμότερο έτος που έχει καταγραφεί παγκοσμίως. Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή εκτίμηση κλιματικών κινδύνων για το 2024, οι οικονομικές ζημιές θα μπορούσαν να ανέλθουν σωρευτικά σε 175 δισ. EUR (δηλαδή περίπου 1,4 % του ΑΕΠ της ΕΕ), στο πλαίσιο ενός σεναρίου αύξησης της θερμοκρασίας κατά 3 °C. Επίσης, υπό το πρίσμα αυτών των κινδύνων, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο συνέστησε τη θωράκιση της ενωσιακής χρηματοδότησης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή στις προκλήσεις του μέλλοντος¹⁵. Αυτό θα απαιτήσει εντατικοποίηση των εργασιών για την ανθεκτικότητα και την ετοιμότητα όσον αφορά την κλιματική αλλαγή και τα ύδατα. Κατά την επιδίωξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας, στο πλαίσιο της στρατηγικής μας για την οικονομική ανάπτυξη, η προετοιμασία για αυξανόμενους κλιματικούς κινδύνους θα πρέπει να αποτελέσει πρωταρχικό στόχο για τη δράση της ΕΕ, τόσο σε εσωτερικό όσο και σε εξωτερικό επίπεδο.

Το παγκόσμιο πολιτικό και οικονομικό τοπίο θέτει προκλήσεις πρωτοφανούς κλίμακας. Με τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας ο πόλεμος επανήλθε στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Η οικονομική, πολιτική και στρατιωτική στήριξη της Ευρώπης προς την Ουκρανία πρέπει να διατηρηθεί για όσο διάστημα χρειάζεται, και αποτελεί επένδυση στην ευρωπαϊκή ασφάλεια. Η κατάσταση στη Μέση Ανατολή οδηγεί σε αστάθεια σε ολόκληρη την περιοχή και δημιουργεί περαιτέρω ανθρωπιστικές ανάγκες. Ο αυξανόμενος αθέμιτος ανταγωνισμός και η επιθετικότερη οικονομική και γεωπολιτική στάση έχουν υπονομεύσει το παγκόσμιο πολυμερές σύστημα, αντικατοπτρίζοντας μια μετατόπιση από τη συνεργασία, στον ανταγωνισμό και τις αυξανόμενες συγκρούσεις. Λιγότερο από το 20 % των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης¹⁶ βρίσκονται σε καλό δρόμο, με χρονίζον επενδυτικό κενό στις αναπτυσσόμενες χώρες. Εξακολουθούν να αναδύονται ανθρωπιστικές ανάγκες: το 2024 απαιτούνται, συνολικά, 45 δισ. EUR για ανθρωπιστική βοήθεια, ποσό υπερδιπλάσιο σε σύγκριση με το 2019. Για αμοιβαία επωφελείς εταιρικές σχέσεις απαιτείται μια ευρωπαϊκή εξωτερική πολιτική με χρηματοδότηση η οποία θα είναι περισσότερο στοχευμένη και θα έχει μεγαλύτερο αντίκτυπο για τους εταίρους μας, καθώς και μεγαλύτερη σύγκλιση με τα στρατηγικά συμφέροντα της ΕΕ.

Η διεύρυνση αποτελεί τόσο πολιτική όσο και γεωστρατηγική επιταγή. Η προσχώρηση στην ΕΕ θα είναι πάντα μια αξιοκρατική διαδικασία, και κάθε υποψήφιο μέλος θα αξιολογείται με βάση την πρόοδό του προς την εκπλήρωση όλων των κριτηρίων. Η ΕΕ χρειάζεται να εντείνει τη στήριξη για την προετοιμασία των υποψηφίων χωρών, μέσω επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων, για την προοπτική προσχώρησής τους. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ των Δυτικών Βαλκανίων, της Ουκρανίας, της Μολδαβίας και της Γεωργίας παραμένει περίπου στο 50 % του ΑΕΠ της ΕΕ ή κάτω από το ποσοστό αυτό, και η σύγκλιση επιτυγχάνεται με αργούς ρυθμούς. Η Ουκρανία θα χρειαστεί τη στήριξη της ΕΕ και των συμμάχων της για να αντεπεξέλθει και να αντιμετωπίσει τις οικονομικές επιπτώσεις της βάνουσης επίθεσης της Ρωσίας¹⁷. Τα κοινωνικοοικονομικά και πολιτικά πλεονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα ασφαλείας μιας μεγαλύτερης και ισχυρότερης Ένωσης είναι σημαντικά.

Κατά συνέπεια, η κλίμακα των προκλήσεων που θα αντιμετωπίσουμε απαιτεί έναν φιλόδοξο προϋπολογισμό, τόσο ως προς το μέγεθος όσο και ως προς τον σχεδιασμό.

---

¹⁵ Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, Climate adaptation in the EU – Action not keeping up with ambition (Κλιματική προσαρμογή στην ΕΕ — Όταν η δράση δεν συμβαδίζει με τη φιλοδοξία), ειδική έκθεση αριθ. 2024/15.

¹⁶ Ηνωμένα Έθνη (2024), The Sustainable development Goals Report (Εκθεση για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης).

¹⁷ Η οικονομία της Ουκρανίας συνέχισε να επιδεικνύει ανθεκτικότητα, αλλά οι κίνδυνοι παραμένουν εξαιρετικά υψηλοί δεδομένης της αβεβαιότητας όσον αφορά την ένταση και τη διάρκεια του πολέμου, μεταξύ άλλων από τις συνεχιζόμενες επιθέσεις σε ενεργειακές υποδομές. ΔΝΤ, Δελτίο τύπου αριθ. PR24/425.

3. Η «ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ» ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΑΠΛΟΥΣΤΕΡΟ, ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΜΕ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟ

Περισσότερο εστιασμένος ενωσιακός προϋπολογισμός

Η εν εξελίξει υλοποίηση του τρέχοντος δημοσιονομικού πλαισίου παρέχει ορισμένα διδάγματα σχετικά με τον τρόπο αύξησης της ευελιξίας του ενωσιακού προϋπολογισμού και της καλύτερης σύγκλισής του με τις προτεραιότητες και τους στόχους μας. Η ευελιξία είναι καίριας σημασίας, προκειμένου να διασφαλίζεται η ικανότητα του προϋπολογισμού να ανταποκριθεί σε μια μεταβαλλόμενη πραγματικότητα. Ωστόσο, δεν είναι κάτι εφικτό εάν σχεδόν όλα τα ενωσιακά κονδύλια έχουν εκ των προτέρων προγραμματιστεί. Άνω του 90 % του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2021-2027, καθώς και το NextGenerationEU έχουν προκαταναμεηθεί για ειδικούς σκοπούς, προγράμματα ή εθνικά κονδύλια¹⁸. Με αποτέλεσμα, από το 2021, οι εξελισσόμενες ανάγκες και κρίσεις να έχουν αντιμετωπιστεί με την αναπροσαρμογή της χρήσης και την ανακατανομή υφιστάμενων κονδυλίων, με διαδικασίες οι οποίες είναι ενίοτε χρονοβόρες, καθώς και με τη δημιουργία νέων, ad hoc ταμείων, προγραμμάτων ή μέτρων, γεγονός που επιδεινώνει περαιτέρω το ζήτημα της διασποράς της ενωσιακής χρηματοδότησης. Σε μια περίοδο προβληματισμού για το μελλοντικό δημοσιονομικό πλαίσιο απαιτείται, από την αρχή, μεγαλύτερη εστίαση και απλούστευση, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπος της χρηματοδότησης από την ΕΕ.

Η απάντηση της ΕΕ στις οικονομικές επιπτώσεις του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας αποτελεί παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο ένα πλαίσιο, στο οποίο οι στόχοι της πολιτικής μας συγκλίνουν με τις προτεραιότητες των δαπανών μας, ενισχύει τον αντίκτυπο της κοινής δράσης της ΕΕ. Όταν ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας οδήγησε σε απότομη αύξηση των τιμών της ενέργειας, αυξήθηκε η ανάγκη περαιτέρω μείωσης της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα και επιτάχυνσης της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Μέσα από το πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου απευθύνθηκε ειδική σύσταση σε όλα τα κράτη μέλη, την οποία στη συνέχεια ήταν σε θέση να υλοποιήσουν μέσω νέων κεφαλαίων για το REPowerEU στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, μεταξύ άλλων με πρόσθετα κονδύλια της ΕΕ. Η κοινή μας δράση επέτρεψε τη μείωση της κατανάλωσης αερίου κατά 18 %, μεταξύ Αυγούστου 2022 και Μαρτίου 2024, την υπέρβαση της εξάρτησής μας από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα, τη διασφάλιση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή ενέργεια και την αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές¹⁹.

Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την επίτευξη ενός προϋπολογισμού που θα βασίζεται πραγματικά στις πολιτικές, ώστε να εξασφαλιστούν συνέργειες μεταξύ των πολιτικών μας και της χρηματοδοτικής δράσης της Ένωσης. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ εξακολουθεί να καθοδηγείται υπερβολικά από τις δομές των προγραμμάτων δαπανών, και όχι από τις πολιτικές. Ως εκ τούτου, η χρηματοδότηση των σημερινών προτεραιοτήτων πολιτικής της ΕΕ χαρακτηρίζεται από διασπορά μεταξύ ενίοτε αλληλεπικαλυπτόμενων προγραμμάτων. Υπάρχει περιθώριο να ενισχυθεί η σύνδεση μεταξύ του συνολικού συντονισμού των πολιτικών και του προϋπολογισμού της ΕΕ, μέσω ενός νέου μηχανισμού καθοδήγησης ο οποίος θα συνδέει τις προτεραιότητες της ΕΕ με τον προϋπολογισμό της. Όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα, το εργαλείο συντονισμού της ανταγωνιστικότητας, σε συνδυασμό με ένα εξορθολογισμένο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο που θα επικεντρώνεται σε μεταρρυθμίσεις και

¹⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2023) Ετήσια έκθεση διαχείρισης και επιδόσεων, Οικονομικό έτος 2022. Τόμος 1, COM(2023) 401 final.

¹⁹ https://energy.ec.europa.eu/publications/repowereu-2-years_el

επενδύσεις σε εθνικό επίπεδο, θα αποτελέσει μέρος ενός συνεκτικού και λιτού μηχανισμού καθοδήγησης για την τεκμηρίωση των αποφάσεων για επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο. Γενικότερα, ο τρόπος με τον οποίο οι πολιτικές της ΕΕ τεκμηριώνουν και στηρίζουν τις δημοσιονομικές προτεραιότητες θα μπορούσε να βελτιωθεί, για να διασφαλιστεί ότι ο προϋπολογισμός της ΕΕ στηρίζει τα ευρωπαϊκά δημόσια αγαθά, ιδίως τα έργα διασυνοριακού χαρακτήρα.

Για την καλύτερη προώθηση των στρατηγικών συμφερόντων της Ένωσης, είναι ζωτικής σημασίας η μεγαλύτερη συνοχή στη χρηματοδότηση των εσωτερικών και εξωτερικών πολιτικών. Η συμπληρωματικότητα με την εξωτερική δράση των κρατών μελών απαιτεί συντονισμό, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η αποτελεσματικότητα και η προβολή των ευρωπαϊκών παγκόσμιων επενδύσεων και συνεργασιών. Για τον λόγο αυτό, όταν ξέσπασε η πανδημία COVID-19, δρομολογήθηκε η «Ομάδα Ευρώπη» για να διασφαλίσει μια συντονισμένη και ολοκληρωμένη, παγκόσμιας κλίμακας αντίδραση από την ΕΕ, τα κράτη μέλη της και τα ευρωπαϊκά δημόσια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Έκτοτε, η προσέγγιση «Ομάδα Ευρώπη» έχει καταστεί η ραχοκοκαλιά της χρηματοδότησης της ΕΕ για τη διεθνή συνεργασία. Η πρωτοβουλία Global Gateway ακολουθεί αυτή την προσέγγιση, συνενώνοντας δυνάμεις για να προσδιορίσει κοινά συμφέροντα και να ηγηθεί ενός νέου κύματος επενδύσεων υποδομής σε ολόκληρο τον κόσμο. Ταυτόχρονα, η χρηματοδότηση της εξωτερικής δράσης καλύπτει ένα ευρύ φάσμα τομέων με σημαντικές διασυνδέσεις εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής — από τη συνολική εμπορική πολιτική έως τα υλικά, την ενέργεια, το κλίμα και τη μετανάστευση. Η επανεξέταση και η κλιμάκωση των βέλτιστων πρακτικών και των πλέον αποτελεσματικών εργαλείων θα συμβάλει στην επίτευξη των στρατηγικών συμφερόντων και των συμφερόντων οικονομικής ασφάλειας της ΕΕ και θα ενισχύσει τις αμοιβαία επωφελείς εταιρικές σχέσεις, στη γειτονία της Ευρώπης και πέραν αυτής.

Απλούστερος ενωσιακός προϋπολογισμός

Η πρόσβαση στην ενωσιακή χρηματοδότηση παρεμποδίζεται από την υφιστάμενη πολυπλοκότητα. Μολονότι ο αριθμός των προγραμμάτων δαπανών έχει ήδη μειωθεί σε κάποιο βαθμό στην αρχή της τρέχουσας περιόδου, εξακολουθούν να υπάρχουν περισσότερα από 50 προγράμματα δαπανών στον προϋπολογισμό και άλλα προγράμματα εκτός αυτού²⁰. Αυτό καταδεικνύει το μεγάλο εύρος της ενωσιακής χρηματοδότησης, αυξάνει τον κίνδυνο επικαλύψεων και μειώνει τον αντίκτυπο και τη διαφάνεια, αφήνοντας ενδεχομένως κενά λόγω της έλλειψης ολοκληρωμένων και συντονισμένων προσεγγίσεων χρηματοδότησης για οριζόντιες προτεραιότητες, όπως η ανταγωνιστικότητα. Στην ΕΕ, «*οι ανεπάρκειες κατά τη διάρκεια του “κύκλου ζωής της καινοτομίας” (...) αποτρέπουν την εμφάνιση νέων τομέων και ανταγωνιστών, [και] ξεκινούν με φραγμούς κατά το στάδιο ανάπτυξης, από την καινοτομία προς την εμπορευματοποίηση*»²¹. Αυτό περιλαμβάνει κενά στη στήριξη από τον ενωσιακό προϋπολογισμό, καθώς δεν παρέχει αδιάλειπτη χρηματοδότηση από την έρευνα έως την καινοτομία μέσω της ανάπτυξης και της εφαρμογής. Ο κατακερματισμός αυτός, σε συνδυασμό με την πολυπλοκότητα και τις δυσκαμψίες, επιβαρύνει την αποτελεσματικότητα της ενωσιακής χρηματοδότησης.

²⁰ Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2023). The EU’s financial landscape A patchwork construction requiring further simplification and accountability (Το χρηματοδοτικό τοπίο της ΕΕ Ανομοιογενές σύνολο που απαιτεί περαιτέρω απλούστευση και υποχρέωση λογοδοσίας). Ειδική έκθεση 05 του ΕΕΣ.

²¹ Draghi, M. (2024: 4). The Future of European Competitiveness, Part A: A competitiveness strategy for Europe. (Το μέλλον της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας, Μέρος Α: Στρατηγική ανταγωνιστικότητας για την Ευρώπη).

Οι δικαιούχοι δυσκολεύονται να διαχειριστούν την πληθώρα κανόνων και κριτηρίων, παρά τα μέτρα απλούστευσης τα οποία θεσπίστηκαν στο τρέχον δημοσιονομικό πλαίσιο²². Οι διαφορετικοί κανόνες επιλεξιμότητας, οι διαδικασίες υποβολής αιτήσεων, τα ποσοστά συγχρηματοδότησης, καθώς και τα πολλαπλά σημεία εισόδου για τους δυνητικούς αιτούντες θέτουν σε κίνδυνο την ταχύτητα και την ποιότητα της υλοποίησης, καθώς και τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών. Ενδέχεται, επίσης, να υπονομεύσουν την επίτευξη των στόχων της ΕΕ, εάν δεν είναι συνεπείς. Η συμμετοχή σε πρόσκληση υποβολής προτάσεων για την πρόσβαση σε κονδύλια της ΕΕ μπορεί να είναι περίπλοκη και ιδιαίτερα επαχθής για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις²³. Σήμερα υπάρχουν περισσότερα από 30 εργαλεία που παρέχουν τεχνική βοήθεια και επιλογές στήριξης, με περιθώρια απλούστευσης και εξάλειψης των επικαλύψεων. Επιπλέον, όσο πιο περίπλοκοι είναι οι κανόνες, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος σφαλμάτων στις δαπάνες. Ένα πραγματικό, ενιαίο σημείο εισόδου για τους δικαιούχους σε όλες τις χρηματοδοτικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες της ΕΕ στο επόμενο δημοσιονομικό πλαίσιο θα μπορούσε να διευκολύνει την πρόσβαση των δικαιούχων.

Ο κατακερματισμός του χρηματοδοτικού τοπίου μεταφράζεται επίσης σε υπερβολικό αριθμό εγγράφων προγραμματισμού, τα οποία είναι απαιτητικά σε πόρους για όλες τις εμπλεκόμενες διοικήσεις και προκαλούν καθυστερήσεις. Το τρέχον δημοσιονομικό πλαίσιο περιλαμβάνει περισσότερα από 10 προκαταναμεμημένα κονδύλια²⁴ που απαιτούν ξεχωριστή προσπάθεια στον σχεδιασμό και τον προγραμματισμό. Το γεγονός αυτό δημιουργεί μεγάλο διοικητικό φόρτο για τις διαχειριστικές αρχές και τους φορείς υλοποίησης έργων στην αρχή κάθε δημοσιονομικής περιόδου και οδηγεί σε σημαντική καθυστέρηση μεταξύ της προετοιμασίας του δημοσιονομικού πλαισίου και της επιτόπιας υλοποίησης. Πρόκειται για κάτι που συνέβη και κατά την περίοδο προγραμματισμού 2021-2027, κατά την οποία η καθυστερημένη έγκριση της τομεακής νομοθεσίας και η χρονοβόρα διαδικασία έγκρισης των εγγράφων προγραμματισμού οδήγησαν σε καθυστερήσεις στην υλοποίηση. Για παράδειγμα, τα επιχειρησιακά προγράμματα των ταμείων της πολιτικής συνοχής εγκρίθηκαν μόλις στα μέσα του 2022²⁵.

Λόγω της καθυστερημένης έγκρισης των επιχειρησιακών προγραμμάτων και της συνύπαρξης διαφόρων ταμείων, όπως το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, ο οποίος διέθετε αυστηρότερο χρονοδιάγραμμα, και λόγω του γεγονότος ότι οι εθνικές αρχές επικεντρώθηκαν πρώτα στην ολοκλήρωση της εκτέλεσης των κονδυλίων στο πλαίσιο του πολυετούς πλαισίου 2014-2020 βάσει του κανόνα «n+3», καταβλήθηκε²⁶ λιγότερο

---

²² Για παράδειγμα, έχουν θεσπιστεί διάφορα μέτρα απλούστευσης στα ταμεία της πολιτικής συνοχής, κυρίως μέσω του κανονισμού κοινών διατάξεων: δραστική μείωση των διαχειριστικών επαληθεύσεων, «αρχή του ενιαίου ελέγχου», αναλογικές ρυθμίσεις για τους ελέγχους, διευρυμένη δυνατότητα χρήσης απλουστευμένων επιλογών κόστους και χρηματοδότηση η οποία δεν συνδέεται με καθεστώτα δαπανών.

²³ Για τον σκοπό αυτό, η πύλη STEP παρέχει μια πρώτη, αν και περιορισμένη, επισκόπηση των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων, εστιάζοντας σε καινοτόμες τεχνολογίες, τόσο σε επίπεδο κρατών μελών / περιφερειών όσο και για προγράμματα που τελούν υπό άμεση διαχείριση σε επίπεδο ΕΕ.

²⁴ Τα ακόλουθα προγράμματα είναι προκαταναμεμημένα σε εθνικό επίπεδο: Ταμείο Συνοχής, Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων, Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, αποθεματικό προσαρμογής στο Brexit και, εκτός του προϋπολογισμού της ΕΕ ή του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα (από το 2026) και το Ταμείο Εκσυγχρονισμού.

²⁵ Τον Ιούνιο του 2021 εκδόθηκαν τομεακές πράξεις και κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2022 τα επιχειρησιακά προγράμματα των κρατών μελών. Παρά τους φιλόδοξους χάρτες πορείας των κρατών μελών, στους οποίους προβλεπόταν η υποβολή των προγραμμάτων τους Επιτροπή έως το τέλος του 2020.

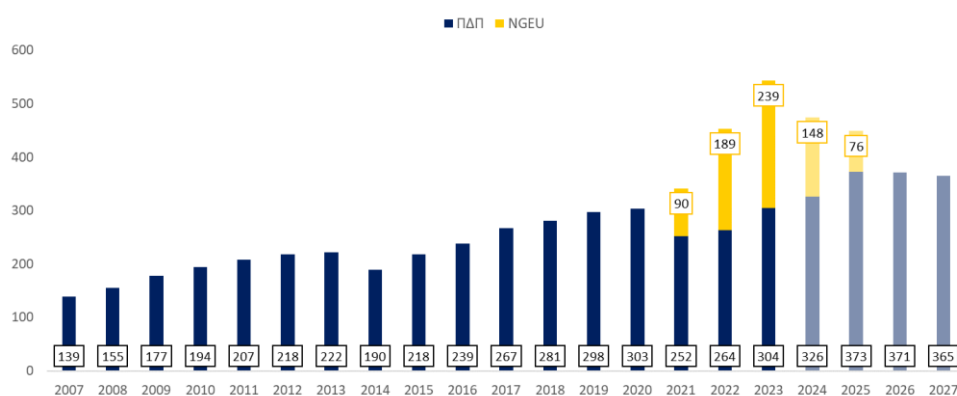
²⁶ https://cohesiondata.ec.europa.eu/cohesion_overview/21-27.

του 7 % των κονδυλίων της περιόδου 2021-27, εκ των οποίων πάνω από τα μισά αφορούσαν προχρηματοδότηση.

Ο προγραμματισμός στο πλαίσιο της χρηματοδότησης της εξωτερικής δράσης, ιδίως για τον ΜΓΑΔΣ — Η Ευρώπη στον κόσμο, είχε διάρκεια, επίσης, έως και τρία έτη.

Η αργή υλοποίηση ορισμένων προγραμμάτων στην πράξη έχει ως αποτέλεσμα υψηλότερες εκκρεμείς αναλήψεις υποχρεώσεων («υπόλοιπο προς εκκαθάριση») (εικόνα 1)²⁷ και υψηλότερο κίνδυνο αποδεσμεύσεων, και ενδέχεται να οδηγήσει σε ανεπάρκειες, καθώς οι προτεραιότητες πολιτικής έχουν μετατοπιστεί όταν υπάρχει σημαντική χρονική υστέρηση αρκετών ετών μεταξύ του καθορισμού των προτεραιοτήτων, του προγραμματισμού και της πραγματικής υλοποίησης των επενδύσεων.

Εικόνα 1. Εκκρεμείς αναλήψεις υποχρεώσεων του προϋπολογισμού της ΕΕ

Σημείωση: EUR, τρέχουσες τιμές, στρογγυλοποιημένες στο πλησιέστερο δισεκατομμύριο. Τα έτη 2024-2027 αντιστοιχούν στις μακροπρόθεσμες προβλέψεις πληρωμών.

Ενωσιακός προϋπολογισμός με μεγαλύτερο αντίκτυπο

Ο προϋπολογισμός της ΕΕ αποτελεί μοχλό για την ενίσχυση της συνολικής χρηματοδοτικής ικανότητας της Ένωσης. Η ευρύτερη χρηματοοικονομική αρχιτεκτονική των προγραμμάτων δαπανών της ΕΕ περιλαμβάνει δάνεια, εγγυήσεις και χρηματοδοτικά μέσα που καλύπτονται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ και κινητοποιεί συγχρηματοδότηση από τα κράτη μέλη και τους δικαιούχους. Μέσω του InvestEU και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Καινοτομίας, ο προϋπολογισμός της ΕΕ ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο καινοτόμων έργων και προσελκύει μεγάλο όγκο επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα. Το 95 % των φορέων υλοποίησης έργων ανέφερε ότι τα έργα τους είτε δεν θα είχαν προχωρήσει καθόλου είτε δεν θα είχαν προχωρήσει σύμφωνα με τον σχεδιασμό τους αν δεν είχαν λάβει χρηματοδότηση από το InvestEU. Επιπλέον, το 58 % των φορέων υλοποίησης έργων πίστευε ότι η εγγυημένη χρηματοδότηση του InvestEU επηρέασε τις αποφάσεις άλλων χρηματοδοτών ή επενδυτών να συμμετάσχουν στο έργο.

Ωστόσο, η αποδέσμευση ιδιωτικών επενδύσεων εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση στον τρέχοντα μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό. Η ικανότητα απορρόφησης κινδύνων του προϋπολογισμού της ΕΕ μπορεί να βελτιωθεί περαιτέρω για να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπος των δημόσιων πόρων. Για παράδειγμα, απαιτούνται υψηλότερες προβλέψεις για τη στήριξη τομέων που αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες όσον αφορά την πρόσβαση σε χρηματοδότηση από την αγορά, π.χ. τομέων υψηλού κινδύνου ή εξειδικευμένων τομέων, όπως

²⁷ Βλ. επίσης COM(2024) 276 final. 26.6.2024.

η βιοποικιλότητα ή τα κοινωνικά προϊόντα. Αυτές θα μπορούσαν να αντισταθμιστούν από άλλα προϊόντα με χαμηλότερο επίπεδο προβλέψεων. Η ικανότητα του προϋπολογισμού της ΕΕ να κινητοποιεί ιδιωτικές επενδύσεις με μέσα επιμερισμού κινδύνου παρεμποδίζεται από την περιορισμένη διάθεση για ανάληψη κινδύνων, καθώς οι εταίροι υλοποίησης εξακολουθούν να επικεντρώνονται κυρίως σε επενδύσεις σχετικά χαμηλού κινδύνου²⁸. Η στήριξη έργων στον τομέα της άμυνας με το InvestEU στον τρέχοντα πολυετή προϋπολογισμό αποδείχθηκε δύσκολη λόγω των εσωτερικών κανόνων των εταίρων υλοποίησης. Επιπλέον, ο προϋπολογισμός του InvestEU έλαβε σημαντική συμπληρωματική ενίσχυση από το NextGenerationEU. Λόγω των αυστηρότερων προθεσμιών του NextGenerationEU, οι εγκρίσεις ήταν σε μεγάλο βαθμό εμπροσθοβαρείς, με αποτέλεσμα να εξαντληθεί η διαθεσιμότητα πολλών χρηματοπιστωτικών προϊόντων. Ως εκ τούτου, οι νέες εγκρίσεις για ορισμένα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, ιδίως σε τομείς υψηλού κινδύνου, θα σταματήσουν μετά το 2025²⁹. Η αξιοποίηση πηγών χρηματοδότησης πέραν της τραπεζικής χρηματοδότησης εξακολουθεί να υπολείπεται των δυνατοτήτων της: για παράδειγμα, τα κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών της ΕΕ δεν είναι επαρκώς ανεπτυγμένα, καθώς στην ΕΕ συγκεντρώνεται μόλις το 5 % των παγκόσμιων κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών έναντι 52 % στις ΗΠΑ. Η ολοκλήρωση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών θα είναι ζωτικής σημασίας για την προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων. Ταυτόχρονα, ο προϋπολογισμός της ΕΕ μπορεί να συμπληρώσει και να κινητοποιήσει ιδιωτικές επενδύσεις, διευκολύνοντας έτσι τις εμπορικές τράπεζες, τους επενδυτές και τα κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών να χρηματοδοτούν ταχέως αναπτυσσόμενες εταιρείες και να αντιμετωπίζουν εμπόδια που περιορίζουν το ύψος των ευρωπαϊκών κεφαλαίων που είναι διαθέσιμα για τη χρηματοδότηση της καινοτομίας. Η ΕΕ πρέπει να αξιοποιήσει καλύτερα τον προϋπολογισμό της για να ελαχιστοποιήσει τους κινδύνους και να μοχλεύσει μεγαλύτερα ποσά εθνικής, ιδιωτικής και θεσμικής χρηματοδότησης.

Για να χρηματοδοτηθεί η πράσινη, η ψηφιακή και η κοινωνική μετάβαση είναι απαραίτητη η μεγιστοποίηση των δημόσιων επενδύσεων και η μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων. Οι επενδύσεις για την επίτευξη των στόχων απανθρακοποίησης της ΕΕ και η άρση των φραγμών στην Ενεργειακή μας Ένωση προσφέρουν στην Ευρώπη την ευκαιρία να μειώσει τις τιμές της ενέργειας, να αυξήσει την ενεργειακή της ασφάλεια και να αναλάβει ηγετικό ρόλο στον τομέα των καθαρών τεχνολογιών. Για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι απαραίτητο να εξορθολογιστεί η χρηματοδότηση της ΕΕ για καθарές τεχνολογίες ώστε να εστιάσει στις τεχνολογίες όπου η ΕΕ έχει πλεονέκτημα και μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης. Επιπλέον, η χρηματοδοτική στήριξη της ΕΕ δεν καλύπτει επί του παρόντος τις λειτουργικές δαπάνες, όπου οι διαφορές κόστους είναι μεγαλύτερες³⁰. Ο κατακερματισμός της ενιαίας αγοράς και των ευκαιριών χρηματοδότησης υπονομεύει τη δυνατότητα των καινοτόμων εταιρειών να επεκταθούν, κάτι που ισχύει ιδίως για τις νέες, καινοτόμες εταιρείες τεχνολογίας. Η αδυναμία αξιοποίησης της ψηφιακής επανάστασης είναι ένας από τους παράγοντες που παρεμποδίζουν την ανταγωνιστικότητά μας και θα χρειαστούν σημαντικές επενδύσεις για να συμβαδίσουμε με τους κύριους ανταγωνιστές της Ευρώπης: επομένως, η επίτευξη επαρκούς κλίμακας των στρατηγικών έργων που λαμβάνουν στήριξη θα είναι ζωτικής σημασίας για την κάλυψη του χάσματος καινοτομίας της Ευρώπης. Στο πλαίσιο αυτό, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων μπορεί να παρέμβει για να αυξήσει τη χρηματοδότηση ταχέως αναπτυσσόμενων ευρωπαϊκών εταιρειών με υψηλό δυναμικό και μεγάλες δυνατότητες. Συνολικά, υπάρχουν ακόμα περιθώρια

²⁸ Draghi, M. (2024), The future of European competitiveness. Part A – A competitiveness strategy for Europe (Το μέλλον της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας. Μέρος Α — Στρατηγική ανταγωνιστικότητας για την Ευρώπη).

²⁹ SWD(2024) 229 final.

³⁰ Draghi, M. (2024), The future of European competitiveness. Part A – A competitiveness strategy for Europe (Το μέλλον της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας. Μέρος Α — Στρατηγική ανταγωνιστικότητας για την Ευρώπη).

αύξησης της προσθετικότητας των δαπανών της ΕΕ, ώστε να διασφαλιστεί ότι ο προϋπολογισμός της επικεντρώνεται σε επενδύσεις που δεν θα είχαν υλοποιηθεί διαφορετικά.

Η αυξημένη έμφαση στις επιδόσεις συνέβαλε στην ευθυγράμμιση των στόχων πολιτικής της ΕΕ με τις δαπάνες της ΕΕ. Ορισμένα προγράμματα μετεξελίχθηκαν από μοντέλα πληρωμών με βάση την επιστροφή δαπανών σε μοντέλα υλοποίησης που επικεντρώνονται περισσότερο στους στόχους και τα αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν. Αυτό δεν ισχύει μόνο για τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας —ένα πρόγραμμα μεγάλης κλίμακας στο οποίο οι πληρωμές εξαρτώνται από την ικανοποιητική εκπλήρωση προκαθορισμένων στόχων— αλλά και για άλλα προγράμματα, όπως η διευκόλυνση για την Ουκρανία και η διευκόλυνση ανάπτυξης για τα Δυτικά Βαλκάνια. Έχουν χρησιμοποιηθεί και άλλοι μηχανισμοί για τη βελτίωση των επιδόσεων των δαπανών της ΕΕ, όπως η χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες³¹ και ο στρατηγικός σχεδιασμός. Για παράδειγμα, ο προσανατολισμός στις επιδόσεις ενισχύθηκε στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής μέσω των εθνικών στρατηγικών σχεδίων που διαμορφώνονται με βάση τις εθνικές ανάγκες και ικανότητες, τα οποία συνδέουν επίσης όλες τις παρεμβάσεις με δείκτες που επιτρέπουν την αξιολόγηση της προόδου των κρατών μελών όσον αφορά την επίτευξη των στόχων τους. Ωστόσο, η υπερβολική πολυπλοκότητα σε επίπεδο μεμονωμένων γεωργών δεν έχει ακόμη εξαλειφθεί. Όσον αφορά τη συνοχή, το Συμβούλιο υπογράμμισε την ανάγκη προβληματισμού σχετικά με το πώς μπορεί η πολιτική συνοχής να βασίζεται περισσότερο στις επιδόσεις, με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς της, με βάση τις εμπειρίες της, καθώς και τα διδάγματα που αντλήθηκαν από άλλα μέσα της ΕΕ, και τα πλεονεκτήματά της —επιμερισμένη διαχείριση, πολυεπίπεδη διακυβέρνηση, τοποκεντρική προσέγγιση και αρχή της εταιρικής σχέσης³². Στις γνωμοδοτήσεις της πλατφόρμας Fit for Future σχετικά με την αξιολόγηση των ταμείων της πολιτικής συνοχής, οι οποίες βασίστηκαν σε διαβούλευση με το δίκτυο περιφερειακών κόμβων της Επιτροπής των Περιφερειών, ζητείται επίσης περισσότερη έμφαση στις επιδόσεις³³.

Η μεγαλύτερη έμφαση στις επιδόσεις πρέπει να συνοδεύεται από απλούστευση και λογοδοσία. Οι προσεγγίσεις που βασίζονται στις επιδόσεις έχουν σημαντικά θετικά χαρακτηριστικά που σχετίζονται με την αποδοτικότητα και την ταχύτητα υλοποίησης. Ταυτόχρονα, έχουν δημιουργήσει κόστος εισόδου για τις διοικήσεις των κρατών μελών, με περιθώρια για περαιτέρω διοικητική απλούστευση³⁴. Επιπλέον, πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη οι σημαντικοί παράγοντες της λογοδοσίας και της ιχνηλασιμότητας των κονδυλίων της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο έχει προσδιορίσει τομείς που επιδέχονται βελτίωση^{35,36}.

Παρότι ο προϋπολογισμός της ΕΕ έχει συμβάλει στην προώθηση οριζόντιων προτεραιοτήτων, όπως η δράση για το κλίμα, η βιοποικιλότητα και η ισότητα των φύλων,

³¹ Τα ποσά υπολογίζονται ως εκ των προτέρων κατά προσέγγιση εκτίμηση των πραγματικών δαπανών. Αυτή η δυνατότητα υπάρχει για τα ταμεία της πολιτικής συνοχής και κατά κανόνα στο πλαίσιο του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, του Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα, της Διευκόλυνσης για την Ουκρανία ή της Διευκόλυνσης ανάπτυξης για τα Δυτικά Βαλκάνια.

³² Συμπεράσματα του Συμβουλίου με θέμα την ανακοίνωση σχετικά με την 9η έκθεση για τη συνοχή, 5 Ιουνίου 2024.

³³ Γνωμοδοτήσεις της πλατφόρμας Fit for Future σχετικά με την αξιολόγηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, του Ταμείου Συνοχής και του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης και σχετικά με την αξιολόγηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου +.

³⁴ COM(2024) 82 final.

³⁵ Ειδική έκθεση αριθ. 07/2023: Σχεδιασμός του συστήματος δικλίδων της Επιτροπής για τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

³⁶ Ειδική έκθεση αριθ. 26/2023: Πλαίσιο παρακολούθησης των επιδόσεων του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας – Επαρκές για τη μέτρηση της προόδου εφαρμογής όχι όμως των επιδόσεων.

καθώς και στην ανάπτυξη ενός ισχυρότερου πλαισίου επιδόσεων, υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης. Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί για τη στήριξη των οριζόντιων προτεραιοτήτων, η συνέπεια όσον αφορά την ενσωμάτωση των εν λόγω προτεραιοτήτων στον σχεδιασμό των προγραμμάτων μπορεί να βελτιωθεί. Επιπλέον, ο αναθεωρημένος δημοσιονομικός κανονισμός ορίζει ότι τα προγράμματα της ΕΕ πρέπει να λαμβάνουν υπόψη, στο μέτρο του δυνατού και κατά περίπτωση, την αρχή της μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης, τις συνθήκες εργασίας και απασχόλησης, καθώς και την αρχή της ισότητας των φύλων. Το πλαίσιο επιδόσεών μας είναι άρτιο και διασφαλίζει ότι τα προγράμματα διαθέτουν ουσιαστικούς δείκτες που επιτρέπουν την παρακολούθηση των δαπανών της ΕΕ και των αποτελεσμάτων τους. Ωστόσο, οι κανόνες παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων εξακολουθούν να είναι πολύπλοκοι, με διαφορετικές μεθοδολογίες και σύνολα δεικτών, ανάλογα με τα προγράμματα.

Ενωσιακός προϋπολογισμός με περισσότερη ευελιξία

Ο προϋπολογισμός της ΕΕ πρέπει να εξισορροπεί την προβλεψιμότητα για τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις με την ευελιξία για την αντιμετώπιση κρίσεων. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ διαφέρει από τους εθνικούς προϋπολογισμούς υπό την έννοια ότι αποτελεί κατά κύριο λόγο επενδυτικό προϋπολογισμό που υπόκειται σε πολυετή σχεδιασμό. Ταυτόχρονα, χρειάζεται ευελιξία για να ανταποκρίνεται σε απρόβλεπτες ανάγκες (π.χ. μεγάλες οικονομικές κρίσεις ή φυσικές καταστροφές) ή για να χρηματοδοτεί νέες προτεραιότητες ανάλογα με το ταχέως εξελισσόμενο παγκόσμιο τοπίο.

Οι εγγενείς δυσκαμψίες του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου πρέπει να εξομαλυνθούν. Ιστορικά ανέρχεται σε ποσοστό άνω του 1 % του ΑΕΕ της ΕΕ και, επί του παρόντος, μαζί με το NextGenerationEU αγγίζει το 1,7 % του ΑΕΕ της ΕΕ (γράφημα 2). Οι δαπάνες είναι δεσμευμένες για περίοδο 7 ετών στο τρέχον δημοσιονομικό πλαίσιο, γεγονός που σημαίνει ότι μεσολαβεί μεγάλο χρονικό διάστημα μεταξύ του σχεδιασμού μιας πολιτικής και της υλοποίησής της. Επιπλέον, οι δαπάνες περιορίζονται από ετήσια συνολικά όρια καθώς και από όρια ανά κύριο τομέα δραστηριότητας (τομείς και υποτομείς του ΠΔΠ) που καθορίζονται στην αρχή της περιόδου και περιορίζουν τη μεταφορά πόρων³⁷. Με επτά τομείς και δύο υποτομείς, το τρέχον πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο διαθέτει τον μεγαλύτερο αριθμό τομέων που είχε ποτέ.

---

³⁷ Τα όρια ισχύουν για τις συνολικές ετήσιες δαπάνες, αλλά και για τους επιμέρους τομείς.

Εικόνα 2. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ ως ποσοστό του ΑΕΕ³⁸

Ο τρέχων προϋπολογισμός διαθέτει επίσης ορισμένες ενσωματωμένες δυνατότητες δημοσιονομικής ευελιξίας, αλλά η κλίμακά τους είναι περιορισμένη και συχνά είναι δύσκαμπτες ως προς τη χρήση τους. Ειδικά μέσα πέραν των ανώτατων ορίων δαπανών μπορούν να συμβάλουν στην κάλυψη απρόβλεπτων αναγκών. Ορισμένα προγράμματα διαθέτουν ενσωματωμένες δυνατότητες ευελιξίας ή αποθεματικά³⁹. Συνολικά, οι διαθέσιμες δυνατότητες ευελιξίας ανέρχονταν στο 3,65 % των συνολικών ανώτατων ορίων όταν εγκρίθηκε το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο⁴⁰. Κατά την ενδιάμεση αναθεώρηση του δημοσιονομικού πλαισίου, οι δυνατότητες ευελιξίας στον προϋπολογισμό της ΕΕ είχαν ήδη εξαντληθεί λόγω του μεγέθους των κλυδωνισμών που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν, πρωτίστως των επιπτώσεων του πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, αλλά και των φυσικών καταστροφών στην ΕΕ και πέραν αυτής: η ετήσια κατανομή του μηχανισμού ευελιξίας και του αποθεματικού αλληλεγγύης και επείγουσας βοήθειας είχε κινητοποιηθεί πλήρως κατά την περίοδο 2021-2022: το 79 % του αποθεματικού αναδυόμενων προκλήσεων και προτεραιοτήτων και το 75 % των αδιάθετων περιθωρίων για ολόκληρη την περίοδο είχαν διατεθεί. Ως εκ τούτου, ο μηχανισμός ευελιξίας και το αποθεματικό αλληλεγγύης και επείγουσας βοήθειας χρειάστηκε να ενισχυθούν, ενώ δημιουργήθηκαν και δύο νέα μέσα, το μέσο EURI και το αποθεματικό για την Ουκρανία, για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων αναγκών.

Ταυτόχρονα, ο προϋπολογισμός της ΕΕ καλείται όλο και περισσότερο να ανταποκριθεί σε απρόβλεπτες ανάγκες, καθώς η Ευρώπη αντιμετωπίζει μεγαλύτερες, πιο σύνθετες και συχνότερες κρίσεις. Μέσω των ενσωματωμένων δυνατοτήτων ευελιξίας της και του αναπρογραμματισμού, η ΕΕ κατάφερε να παράσχει ρευστότητα στα κράτη μέλη σε πρόσφατες σοβαρές κρίσεις, αλλά χρειάστηκε ad hoc λύσεις. Η πολιτική συνοχής, δεδομένης της ικανότητάς της να χρησιμοποιεί σημαντικά μέσα σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο,

³⁸ Ενοποιημένες δημοσιονομικές εκθέσεις και εκθέσεις λογοδοσίας. Επισκόπηση: οικονομικό έτος 2023. Το έγγραφο είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://op.europa.eu/publication-detail/-/publication/0f519222-47ed-11ef-aea6-01aa75ed71a1>

³⁹ Πρόκειται για τα εξής: το «αποθεματικό έκτακτης ανάγκης και προτεραιοτήτων» (9 δισ. EUR για την περίοδο 2021-27) στο πλαίσιο του Μηχανισμού Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας, το γεωργικό αποθεματικό της ΚΓΠ (ελαφρώς λιγότερα από 500 εκατ. EUR ετησίως την περίοδο 2021-2022 και τουλάχιστον 450 εκατ. EUR ετησίως από το 2023): θεματικές διευκολύνσεις στο πλαίσιο του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, του Μέσου για τη Διαχείριση των Συνόρων και των Θεωρήσεων και του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας.

⁴⁰ Αδιάθετα περιθώρια και θεματικά και μη θεματικά ειδικά μέσα, καθώς και το αποθεματικό αναδυόμενων προκλήσεων και προτεραιοτήτων και οι θεματικές διευκολύνσεις.

αποτελέσει σημαντικό όχημα για την αντίδραση της ΕΕ στην πανδημία COVID-19⁴¹. Στη συνέχεια, κλήθηκε εκ νέου να αντιμετωπίσει τις επιπτώσεις του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας στην Ουκρανία (με τη δράση συνοχής για τους πρόσφυγες στην Ευρώπη — CARE⁴² και FAST-CARE⁴³, καθώς και με το SAFE⁴⁴ για τη στήριξη των ΜΜΕ και των ευάλωτων νοικοκυριών που αντιμετωπίζουν υψηλό ενεργειακό κόστος). Όταν οι πλημμύρες σάρωσαν ολόκληρη την Ευρώπη, με ολοένα μεγαλύτερη ένταση και κλίμακα, τα υφιστάμενα μέσα και η τρέχουσα δομή συνοχής δεν επαρκούσαν για την αντιμετώπιση αυτών των επειγουσών αναγκών. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή πρότεινε να τροποποιηθούν περαιτέρω οι υφιστάμενοι κανόνες της πολιτικής συνοχής με το RESTORE, ώστε να καταστεί δυνατή η ευρύτερη στήριξη των προσπαθειών ανοικοδόμησης έπειτα από φυσικές καταστροφές. Παρότι αυτές οι ad hoc λύσεις συνέβαλαν στη δυναμική ευρωπαϊκή απάντηση, ήταν χρονοβόρες και ανταποκρίνονταν με αποσπασματικό τρόπο σε επαναλαμβανόμενους, μεγάλους και συμμετρικούς κλυδωνισμούς, ενώ παράλληλα επηρέασαν αρνητικά άλλους στόχους στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής.

Προϋπολογισμός που υλοποιεί τις προτεραιότητες της ΕΕ

Απαιτούνται άρτιοι μηχανισμοί για να διασφαλιστεί ότι τα κονδύλια υλοποιούν τις προτεραιότητες πολιτικής της ΕΕ. Όλες οι επενδύσεις που λαμβάνουν στήριξη από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, είτε υλοποιούνται από την Επιτροπή είτε από κοινού με τα κράτη μέλη και τις περιφέρειές τους, θα πρέπει να συμβάλλουν σε αυτές τις προτεραιότητες που έχουν συμφωνηθεί από κοινού.

Οι προτεραιότητες της ΕΕ πρέπει να υλοποιούνται από κοινού —τα κράτη μέλη και οι περιφέρειές τους πρέπει να διαμορφώνουν πολλές από τις επιτόπιες επενδύσεις της ΕΕ, και ο προϋπολογισμός της ΕΕ να στηρίζει και να παρέχει κίνητρα για τη δράση τους. Η αυξημένη έμφαση στις επιδόσεις στηρίζει την επίτευξη απτών αποτελεσμάτων, καθώς τα κονδύλια εκταμιεύονται αφού αποδειχθεί η επίτευξη των συμφωνηθέντων στόχων. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με ένα κοινό πλαίσιο (π.χ. αρχή της μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης, αιρεσιμότητα) συμβάλλει στην ενίσχυση της συλλογικής υλοποίησης των προτεραιοτήτων της ΕΕ.

Επιπλέον, δεν θα πρέπει να δαπανάται ούτε ένα ευρώ σε δραστηριότητες στις οποίες δεν διαφυλάσσονται οι αρχές του κράτους δικαίου ή δεν διασφαλίζεται η προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Το κράτος δικαίου και η χρηστή διακυβέρνηση αποτελούν προϋποθέσεις για να διασφαλιστεί ότι τα κονδύλια χρησιμοποιούνται μόνο για τον σκοπό για τον οποίο προορίζονται. Ο κανονισμός για την αιρεσιμότητα συνιστά ένα αποτελεσματικό μέσο που δημιούργησε η Ένωση για την προστασία του προϋπολογισμού της

⁴¹ Μέσω της Πρωτοβουλίας Επενδύσεων για την Αντιμετώπιση του Κορονοϊού και της Πρωτοβουλίας Επενδύσεων για την Αντιμετώπιση του Κορονοϊού +, καθώς και μέσω του REACT-EU.

⁴² Κανονισμός (ΕΕ) 2022/562 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Απριλίου 2022, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 και (ΕΕ) αριθ. 223/2014 όσον αφορά τη δράση συνοχής για τους πρόσφυγες στην Ευρώπη (CARE) (ΕΕ L 109 της 8.4.2022, σ. 1).

⁴³ Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2039 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 2022, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 και (ΕΕ) 2021/1060 σχετικά με πρόσθετη ευελιξία για την αντιμετώπιση των συνεπειών της στρατιωτικής επίθεσης της Ρωσικής Ομοσπονδίας FAST (ευέλικτη βοήθεια για εδάφη) — CARE (ΕΕ L 275 της 25.10.2022, σ. 23).

⁴⁴ Μέτρα στήριξης της οικονομικά προσιτής ενέργειας μέσω της πολιτικής συνοχής, στο πλαίσιο του REPowerEU. Κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 2023, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 όσον αφορά τα κεφάλαια για το REPowerEU στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) 2021/1060 και (ΕΕ) 2021/1755 και της οδηγίας 2003/87/ΕΚ (ΕΕ L 63 της 28.2.2023, σ. 1).

ΕΕ από παραβιάσεις των αρχών του κράτους δικαίου. Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, σε συνδυασμό με τον οριζόντιο αναγκαίο πρόσφορο όρο στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής, έχει καταδείξει επίσης ότι ο προϋπολογισμός της ΕΕ μπορεί να προωθεί μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν το κράτος δικαίου στα κράτη μέλη. Η έκθεση της Επιτροπής σχετικά με το κράτος δικαίου⁴⁵ κατέδειξε την πρόοδο που έχουν σημειώσει τα κράτη μέλη τα τελευταία χρόνια, αλλά η φύση και η έκταση των προκλήσεων εξακολουθούν να διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών. Κάποιες από τις εναπομένουσες προκλήσεις είναι η αντίληψη για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, η αποτελεσματικότητα των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης, η πρόσβαση στη δικαιοσύνη και η καταπολέμηση των συγκρούσεων συμφερόντων και της διαφθοράς.

Ο σεβασμός του κράτους δικαίου δεν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένος και θα εξακολουθήσει να αποτελεί προϋπόθεση για τη χορήγηση κονδυλίων της ΕΕ. Το προσεχές πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο θα πρέπει να περιλαμβάνει ισχυρές διασφαλίσεις ως προς αυτή την πτυχή. Μολονότι το γενικό καθεστώς αιρεσιμότητας ισχύει για το σύνολο της χρηματοδότησης της ΕΕ, η σύνδεση μεταξύ των συστάσεων της έκθεσης για το κράτος δικαίου και της χρηματοδοτικής στήριξης στο πλαίσιο του προϋπολογισμού της ΕΕ μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω, μεταξύ άλλων για τις χώρες της διεύρυνσης.

4. Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΕ

Το σκέλος των εσόδων του προϋπολογισμού της ΕΕ πρέπει να εκσυγχρονιστεί για την αντιμετώπιση του ακόλουθου διλήμματος: η αποπληρωμή του NextGenerationEU —μια υποχρέωση που θα τηρεί πάντα η ΕΕ— παράλληλα με έναν ενωσιακό προϋπολογισμό κατάλληλο για τις φιλοδοξίες μας είναι ασυμβίβαστη με τις σταθερές εθνικές χρηματοδοτικές συνεισφορές και με την απουσία νέων ιδίων πόρων.

Με το NextGenerationEU, η ΕΕ είναι πλέον ο πέμπτος μεγαλύτερος εκδότης τίτλων στην ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά, με υψηλή πιστοληπτική αξιολόγηση. Κατά την περίοδο 2021-2027, ο προϋπολογισμός της Ένωσης καταβάλλει τις σχετικές δαπάνες τόκων. Από το προσεχές δημοσιονομικό πλαίσιο, ο προϋπολογισμός θα αρχίσει να αποπληρώνει το κεφάλαιο (που χρησιμοποιείται για τη μη επιστρεπτέα στήριξη, έως 357 δισ. EUR). Το κεφάλαιο θα αποπληρωθεί εξ ολοκλήρου έως το 2058 σύμφωνα με την απόφαση για τους ίδιους πόρους. Λαμβάνοντας ως δεδομένα την πλήρη εκταμίευση της μη επιστρεπτέας στήριξης του NextGenerationEU και γραμμικές αποπληρωμές και με βάση τις τρέχουσες προβλέψεις για τα επιτόκια, για την αποπληρωμή του κεφαλαίου και των τόκων του χρέους του NextGenerationEU ενδέχεται να χρειαστούν **περίπου 25-30 δισ. EUR ετησίως κατά τη διάρκεια του προσεχούς πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί σχεδόν στο 20 % του τρέχοντος ετήσιου προϋπολογισμού.** Είναι διπλάσιο του ετήσιου προϋπολογισμού για το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» και του συνολικού ποσού του προϋπολογισμού για την ασφάλεια και την άμυνα στο πλαίσιο του τρέχοντος πολυετούς προϋπολογισμού για τα 7 έτη συνολικά. Παρότι εξακολουθούν να συγκεντρώνονται κεφάλαια και το περιβάλλον των επιτοκίων μεταβάλλεται, σε όλα τα σενάρια οι αποπληρωμές του NextGenerationEU θα απορροφήσουν σημαντική χρηματοδότηση στο μέλλον.

---

⁴⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Έκθεση του 2024 για το κράτος δικαίου – Η κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. COM (2024) 800 final.

Για αυτόν τον λόγο, στη διοργανική συμφωνία της 16ης Δεκεμβρίου 2020⁴⁶, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή συμφώνησαν έναν οδικό χάρτη για την εισαγωγή νέων ιδίων πόρων. Η Επιτροπή έχει εκπληρώσει τις δεσμεύσεις της: το 2021 παρουσιάστηκε ολοκληρωμένη δέσμη μέτρων για την επόμενη γενιά ιδίων πόρων, η οποία προσαρμόστηκε το 2023, νωρίτερα από ό,τι είχε προβλεφθεί. Η δέσμη αυτή περιλαμβάνει αναθεωρημένες προτάσεις σχετικά με το σύστημα εμπορίας εκπομπών και τον μηχανισμό συνοριακής προσαρμογής άνθρακα και έναν ίδιο πόρο που συνδέεται με τα κέρδη των επιχειρήσεων στον εταιρικό τομέα. Η Επιτροπή πρότεινε επίσης έναν ίδιο πόρο με βάση τον πυλώνα 1 της συμφωνίας ΟΟΣΑ/G20 για τη μεταρρύθμιση του διεθνούς φορολογικού πλαισίου.

Η Επιτροπή καλεί το Συμβούλιο να ξεκινήσει εκ νέου επειγόντως τις εργασίες για το ζήτημα των νέων ιδίων πόρων, σύμφωνα με τη διοργανική συμφωνία του 2020 και τη δήλωση της Βουδαπέστης σχετικά με τη Νέα Ευρωπαϊκή Συμφωνία για την Ανταγωνιστικότητα⁴⁷.

5. Η ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΣΥΝΕΧΙΣΤΕΙ

Η Ευρώπη διανύει μια εποχή βαθιών αλλαγών —για την κοινωνία μας και την ασφάλειά μας, την οικονομία μας και τον πλανήτη μας. Η ταχύτητα των αλλαγών δημιουργεί προκλήσεις που μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο μέσω κοινής δράσης σε μια ενωμένη Ευρώπη. Είναι επιτακτική ανάγκη ο προσεχής προϋπολογισμός της ΕΕ να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην προώθηση της βιώσιμης ευημερίας της ΕΕ, να ενισχύσει την άμυνα και την ασφάλεια, να τονώσει την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ, καθώς και την κοινωνική και εδαφική συνοχή, στηρίζοντάς την στην πορεία για να καταστεί η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος στον κόσμο. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ θα πρέπει να εξακολουθήσει να βελτιώνει την ποιότητα ζωής και τα μέσα βιοπορισμού των πολιτών, των αγροτών, των ερευνητών, των επιχειρήσεων και των περιφερειών σε ολόκληρη την Ευρώπη και πέραν αυτής. Θα πρέπει επίσης να διασφαλίζει την ευημερία, την ανταγωνιστικότητα, την κυριαρχία, την ασφάλεια, την ανθεκτικότητα, την ετοιμότητα και την παγκόσμια επιρροή της ΕΕ, τηρώντας παράλληλα τα υψηλότερα πρότυπα κράτους δικαίου και δημοκρατικών αξιών. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ στηρίζει όλες αυτές τις προτεραιότητες και θα χρειαστεί ομαδική προσπάθεια από όλα τα θεσμικά όργανα και τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Υπό το πρίσμα των προκλήσεων πολιτικής και των δημοσιονομικών προκλήσεων που εξετάζονται στην παρούσα ανακοίνωση, για να μπορέσει ο προϋπολογισμός της ΕΕ να επιτύχει αυτούς τους στόχους, η υπάρχουσα κατάσταση δεν μπορεί να συνεχιστεί⁴⁸. Ο προσεχής μακροπρόθεσμος προϋπολογισμός θα πρέπει να αντιμετωπίσει την πολυπλοκότητα, τις αδυναμίες και τις δυσκαμψίες που υφίστανται επί του παρόντος και να μεγιστοποιήσει τον αντίκτυπο κάθε ευρώ που δαπανάται, εστιάζοντας στις προτεραιότητες και τους στόχους της ΕΕ όπου υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη ενωσιακής δράσης. Μια νέα προσέγγιση για έναν σύγχρονο προϋπολογισμό της ΕΕ θα πρέπει να έχει ως επίκεντρο:

- Σχέδιο για κάθε χώρα με βασικές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, με έμφαση στις κοινές μας προτεραιότητες, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής. Πρέπει να σχεδιαστεί και να εφαρμοστεί μια

⁴⁶ Διοργανική συμφωνία για τη δημοσιονομική πειθαρχία, τη συνεργασία σε δημοσιονομικά θέματα και τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση καθώς και τους νέους ιδίους πόρους, συμπεριλαμβανομένου ενός οδικού χάρτη για την εισαγωγή νέων ιδίων πόρων (ΕΕ L 433I της 22.12.2020, σ. 28).

⁴⁷ <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2024/11/08/the-budapest-declaration/>.

⁴⁸ Δήλωση της Βουδαπέστης σχετικά με τη Νέα Ευρωπαϊκή Συμφωνία για την Ανταγωνιστικότητα, 8 Νοεμβρίου 2024.

ενισχυμένη πολιτική συνοχής και ανάπτυξης με επίκεντρο τις περιφέρειες, σε συνεργασία με τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές.

- Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανταγωνιστικότητας για τη δημιουργία επενδυτικής ικανότητας που θα στηρίζει στρατηγικούς τομείς και τεχνολογίες ζωτικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της έρευνας και της καινοτομίας, και σημαντικά έργα κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Η ολοκληρωμένη αρχιτεκτονική του Ταμείου θα του επιτρέψει να συνοδεύει τα ευρωπαϊκά έργα καθ' όλη τη διάρκεια της επενδυτικής διαδρομής, από την έρευνα και την ανάπτυξη έως τη βιομηχανική αξιοποίηση και την παραγωγή. Θα συμβάλει επίσης στη μόχλευση ιδιωτικών επενδύσεων και στην ελαχιστοποίηση των κινδύνων τους.
- Ανανεωμένη χρηματοδότηση της εξωτερικής μας δράσης, ώστε να γίνει πιο αποτελεσματική και στοχευμένη για τους εταίρους μας, και να ευθυγραμμιστεί περισσότερο με τα στρατηγικά μας συμφέροντα. Η χρηματοδότηση αυτή αναμένεται να συμβάλει σε μια νέα εξωτερική πολιτική.
- Ισχυρές διασφαλίσεις για την προστασία του κράτους δικαίου.
- Ενισχυμένα και εκσυγχρονισμένα έσοδα, ιδίως μέσω νέων ιδίων πόρων, ώστε να εξασφαλιστεί η επαρκής και βιώσιμη χρηματοδότηση των κοινών μας προτεραιοτήτων.

6. ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Για τη διαμόρφωση του επόμενου μακροπρόθεσμου προϋπολογισμού της ΕΕ απαιτείται κοινή ανάλυση των υποκείμενων προκλήσεων και στενή συνεργασία, ενόψει της κατάρτισης της πρότασης της Επιτροπής. Ένας ισχυρός και αποτελεσματικός ενωσιακός προϋπολογισμός εξυπηρετεί το κοινό συμφέρον. Ως εκ τούτου, η πρόταση για το προσεχές δημοσιονομικό πλαίσιο θα βασιστεί σε ευρεία διαβούλευση, με τη συμβολή πολιτικών και θεσμικών φορέων και ενδιαφερόμενων μερών, παράλληλα με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών.

Η διεξαγωγή συνεχούς και διαρθρωμένου διαλόγου με εκπροσώπους των κρατών μελών, σε διάφορα επίπεδα, σε ολόκληρη την Ευρώπη θα είναι ζωτικής σημασίας για να καθοριστεί «τι» θα χρηματοδοτήσουμε και «πώς» για το κοινό μας μέλλον. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα δρομολογήσει μια συμπεριληπτική διαδικασία σε διάφορα επίπεδα στο πλαίσιο της προετοιμασίας της για το προσεχές πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο.

Ο διεξοδικός διάλογος με τα ενδιαφερόμενα μέρη θα στηρίζει την προετοιμασία του ενωσιακού προϋπολογισμού του μέλλοντος. Ο διάλογος αυτός περιλαμβάνει μια σειρά θεματικών δημόσιων διαβουλεύσεων που ξεκίνησαν σήμερα για την προετοιμασία της επόμενης γενιάς μέσων δαπανών της ΕΕ. Η δημιουργία μιας πλατφόρμας συμμετοχής των πολιτών θα αποτελέσει ένα πρώτο βήμα προς τη συγκρότηση ομάδας Ευρωπαίων πολιτών σχετικά με τον μελλοντικό μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό, η οποία θα εργαστεί από τον Μάρτιο έως τον Μάιο. Η πλατφόρμα θα καλέσει τους πολίτες να συμμετάσχουν στη συζήτηση. Η ετήσια διάσκεψη για τον προϋπολογισμό τον Μάιο του 2025 θα αποτελέσει ευκαιρία για να συγκεντρωθούν οι διάφορες απόψεις, στο πλαίσιο μιας ανοικτής και συμπεριληπτικής συζήτησης, για την προετοιμασία ενός φιλόδοξου δημοσιονομικού πλαισίου.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του προσεχούς μακροπρόθεσμου προϋπολογισμού. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή προσβλέπει στην επικείμενη έκθεση ιδίας πρωτοβουλίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η συμμετοχή και η συμβολή άλλων θεσμικών οργάνων και οργανισμών, όπως το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό

Συνέδριο, η Επιτροπή των Περιφερειών και η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, καθώς και των εταίρων υλοποίησης, θα εμπλουτίσει επίσης τη συζήτηση σχετικά με τον σχεδιασμό του μέλλοντος των οικονομικών της ΕΕ.

Στο πλαίσιο αυτό και για να υπάρχει επαρκής χρόνος για ουσιαστικές διαβουλεύσεις με τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη, η Επιτροπή σκοπεύει να παρουσιάσει το προσεχές δημοσιονομικό πλαίσιο τον Ιούλιο του 2025. Η πρόταση της Επιτροπής θα διασφαλίσει ότι η επικείμενη δέσμη μέτρων θα αποτελέσει στέρεη βάση για την επίτευξη ταχείας και έγκαιρης συμφωνίας σχετικά με το προσεχές δημοσιονομικό πλαίσιο πολύ πριν από την έναρξή του τον Ιανουάριο του 2028.

Το προσεχές πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο πρέπει να θέσει τα θεμέλια για μια ισχυρότερη και μελλοντοστρεφή Ένωση.